

Dagmar Pospíšilová

K problematice zpracování nejstarších muzejních sbírek Na příkladu sbírky Otokara Feistmantla–zakladatele indické sbírky¹

1) Tento příspěvek vznikl za podpory grantového projektu č. MK 00002327202, Osobnosti české vědy a kultury.

Abstract

In processing the oldest museum collections and their origins, we come up against wider issues of acquisition sources and the usability of the documentation that has been preserved. The history of the Náprstek Museum's acquisitions stretches back to the times of the museum's founder, Vojta Náprstek (1826–1894), who, with his wife Josefa (1838–1907) began to put together the collections of the travellers and collectors in his group of friends. He also initiated their collections to a large degree. The museum's existing documentation, both the oldest, kept by Josefa Náprstková herself, and the subsequent documentation, has tried to cover all the museum's collections, but in the search for connections between an object and its originator we often come up against a number of obstacles. This contribution examines these difficulties, in connection with the existing documentation and acquisition sources. A typical collection in this respect is that of Otakar Feistmantel (1848–1891), a geologist and paleontologist who spent eight years in India (1875–1883). The collection forms the basis of the Náprstek Museum's Indian collection and is being processed under the National Museum's "Figures of Czech Science and Culture" academic research project.

Předmětem vědecko-výzkumného záměru Národního muzea „Osobnosti české vědy a kultury“ se od roku 2006 staly i osobnosti, které zakládaly sbírky Náprstkova muzea. Při zpracování jejich hmotného odkazu se dostáváme k širší problematice zpracování nejstarších muzejních sbírek a jejich původu.

Proč je vlastně tak důležité, kdo je původcem sbírky či jednotlivých sbírkových předmětů. Na první pohled by se pátrání tohoto charakteru mohlo jevit jako přehnané. Vždyť i předmět sám o sobě má svoji vypovídací hodnotu, která hovoří jednak o předmětu samém (z čeho je vyroben, jakou technikou nebo jak je zdoben), ale i o širších souvislostech, které poukazují na funkci předmětu jako takovou (např. schránka na betel) nebo na funkci v rámci dané společenské struktury (např. zlaté šperky náležející v mnoha kulturách aristokratické vrstvě). Všechny výše uvedené skutečnosti ale ještě neznamenají, že daný předmět je skutečně tím, za který se vydává. Trh a poptávka po určitém typu předmětů, které podléhají módě, nutně zvýšily tlak na důkaz o autenticitě. Jakým způsobem lze zjistit, zda je předmět skutečně autentický. Zde vstupuje do hry nejen zkušenost badatele, ale řada exaktních metod, které v laboratorních podmínkách zkoumají nejrůznější parametry předmětů. Jedna věc je ale výsledek získaný exaktními metodami a druhá pak interpretace těchto výsledků. Zde hraje podstatnou roli dostupnost standardů pro dané výstupy a dostatek srovnatelného materiálu, což právě v případě předmětů z mimoevropských kultur není jednoduché. Existuje ovšem nezpochybnitelný důkaz autentičnosti a tím je právě jasně dokladovaná a tím i dokazatelná spojitost mezi předmětem a jeho původcem. Proto také jedna z prvních otázek zasvěcené osoby je na původ sbírky či jednotlivého předmětu. Pokud původ lze vystopovat a dokladovat existující dokumentací a dalšími materiály archivního charakteru, jako jsou deníky, dopisy, fotografie, apod., předmět nabývá na sbírkové i faktické hodnotě. Proto je tak cenné uchování jakékoliv dokumentace, která by autenticitu předmětu dosvědčila. Navíc anonymní předmět se tak v kontextu deníkových záznamů či korespondence stává předmětem s příběhem.

Pokud se podíváme na sbírky jako celek, vidíme, že jejich původ se váže k několika zdrojům: 1. Dary 2. Nákupy 3. Konfiskáty a 4. Převody.

Ad 1 a 2) Dary a nákupy byly vždy rovnocennými složkami akviziční činnosti, s tím, že občas převládala jedna, jindy druhá. Lze říci, že dary tvoří v poslední době hlavní zdroj muzejních akvizic.²

Nejstarší sbírky Náprstkova muzea vznikaly za života Vojty Náprstka (1826–1894). On sám přivezl ze svého téměř desetiletého nedobrovolného pobytu v Americe v letech 1848–1857 soubor předmětů, které získal na výpravě k dakotským indiánům a které daroval Muzeu království českého.³ Etnografické sběry různých osobností, které vázalo osobní

přátelství k Vojtovi Náprstkovi a jeho ženě Josefě (1938–1907), a které cestovaly do mnoha zemí světa buď z pracovních důvodů a nebo za poznáním dalekých krajin, postupně převládly nad průmyslovými výrobky, které byly původním sběrným materiálem muzea. V pivovaru na Betlémském náměstí se tak začaly kupit sbírky exotických předmětů, které jednotliví cestovatelé posílali. O jejich motivaci sbírat můžeme v lepším případě číst v rozsáhlé korespondenci manželů Náprstkových (viz knihovna Náprstkova muzea) nebo jen spekulovat, co toho kterého jednotlivce ke sběratelství vedlo. Tyto sbírky původce buďto daroval, nebo tzv. zprostředkoval a darovala je Josefa Náprstková či Vojta Náprstek, tzn., že je původce zakoupil za jejich peníze. Tyto sbírky byly i v budoucnu čas od času obohaceny nákupy od dědiců původních sběratelů.

To je i případ sbírky Otokara Feistmantla (1848–1891), zakladatele indické sbírky Náprstkova muzea.

Ad 3) Dalším podstatným zdrojem sbírkového materiálu jsou konfiskáty, které se do muzea dostaly prostřednictvím Národní kulturní komise (dále NKK), zřízené zákonem č. 137 ze dne 16. května 1946 jako ústřední orgán pro správu státního kulturního majetku.⁴

Z úřední korespondence vyplývají některé detaily ohledně způsobu získání těchto sbírek. NKK pod vedením Z. Wirtha předměty rozdělovala a v mnoha případech rovnou označila místem, kam mají být převedeny (viz archiv Z. Wirtha uložený v oddělení dokumentace Ústavu dějin umění AV ČR). V rukopisných poznámkách Z. Wirtha a jeho spolupracovníků je tak přímo Náprstkovo muzeum označeno jako místo, kam daný předmět či soubor má být převezen. Z dostupné korespondence vyplývá, že komise pracovníků ale také obcházela místa, kde se předměty vhodné pro muzejní sbírky Náprstkova muzea nacházely a následně pak NKK žádala o jejich svěřeni do péče. To se dělo formou státního depozitu. Z dopisu ze dne 10. února 1949, který je adresovaný NKK pro Prahu III sídlícího ve Valdštejnském paláci se jako předmět dopisu uvádí: „Výběr dalších etnografických předmětů ze skladiště FNO (Fond národní obnovy, pozn. autorky) a Sběrné suroviny, národní podnik, v Krči“ (Archiv Národního muzea, fond Náprstkovo muzeum, dopis č.j. 114–1949). V dopise ze dne 7. března 1949 (tamtéž, č.j. 203/1949), se Náprstkovo muzeum obrací na Oblastní skladiště Fondu národní obnovy v Praze v Krči, pivovar, aby mu vydala textilie (především koberce dle přiloženého seznamu, pozn. autorky), které mu byly svěřeny do péče (podle § 3, odst. 1. písm. a) zákona 137/1946). Dnem 9. září 1949 je pak datován dopis Národní správě majetkové podstaty, majetkového úřadu a vystěhovaleckého fondu v Praze I (tamtéž, č.j. 667–49), kde z ředitelství Náprstkova muzea zasílají „seznam předmětů vybraných dnešního dne ve Vaší aukční síni“. Zároveň dopisem na NKK navrhli zajištění těchto předmětů pro sbírky Náprstkova muzea. Takto získané předměty se staly státními depozity. Až na počátku 60. let 20. století, kdy byly „Jednostranným opatřením o převodu správy národního majetku“ převedeny

2) V Náprstkově muzeu existuje kartotéka dárců, vedená od dob Vojty Náprstka do r. 1925. Jedná se o listkový seznam obsahující jména dárců a odkaz na inventární knihu s uvedením jejího čísla (původních je šest) a stran, na kterých je dar zapsán. Seznam dárců se nachází i na konci inventární knihy č. 1 a 2, ke knihám č. 3 a 4 existuje samostatný index, knihy č. 5 a 6 takto vybaveny nejsou.

3) Do Náprstkova muzea se dostaly až převodem ve 40. letech 20. století.

4) Více k problematice působení NKK v letech 1947–1951 viz. Uhlíková, Kristina (2004).

Státní památkovou správou v likvidaci do správy Národního muzea v Praze (tamtéž, dopis č. j. 1301/62, ze dne 21. srpna 1962). Pro informaci je v tomto dopise uvedeno, jaké předměty a na základě čeho byly dané předměty pro Náprstkovo muzeum získány: a/ Konfiskací podle dekretu č. 12/1945, b/podle vyhlášky č. 88/1959, c/propadlé ve prospěch čl. státu rozhodnutím soudu a d/dle reversů podle dekretu č. 108/45. Správa těchto předmětů vešla v platnost s účinností k 30. září 1962 (tamtéž). Soupisy takto shromážděného majetku jsou značně neúplné a velmi obecné (navíc v muzeu nejsou v úplnosti k dispozici).⁵

Do muzea se pak tyto předměty dostaly buď bez označení nebo v lepším případě označené značkou objektu, odkud pocházely a číslem (např. MH XII/50=Mnichovo Hradiště). Právě ale z konfiskátů pocházejí nejzajímavější předměty a je nenapravitelnou škodou, že nemáme přístup k jejich historii. Vytvářeli je lidé, kteří buď do daných zemí jezdili a to z obchodních důvodů nebo z osobního zájmu, popř. sběratelé a obdivovatelé umění, kteří nakupovali na zahraničních aukcích a byli tak součástí mezinárodního obchodu uměním.⁶

V neposlední řadě tyto sbírky vytvářeli příslušníci misijních řádů, kteří do zemí mimo Evropu jezdili šířit křesťanství. Dostávali se tak do nejužšího kontaktu s místním obyvatelstvem a mnohdy letitým soužitím s těmito lidmi, jejichž jazyk se většinou naučili, aby s nimi mohli bezprostředně komunikovat, získali nejen řadu cenných znalostí o cizích kulturách, ale nashromáždili a poté i do domovských klášterů přivezli rozsáhlé sbírky. I tato vazba je přerušena.⁷

Ad 4) Neméně podstatnou část sbírek tvoří převody, jednak v rámci samotného Národního muzea, např. z oddělení národopisu Historického muzea (složky Národního muzea) byl v 50. letech 20. stol. převeden tzv. cizí národopis. Převod doprovázela inven-

5) *Soupis konfiskátů, resp. objektů, ze kterých konfiskáty pocházejí, provedla ve dnech 16.–17. února 1955 Ludmila Vilímová na základě: „ a) neúplného svazku stvrzenek, očíslovaných čísly 1–88a, b) záznamů zhotovených dodatečně z těch seznamů, které nebyly ve svazku založeny.“ (Viz. Pomocná dokumentace Náprstkova muzea, nestr.). Proto tento soupis sama autorka označila za neúplný a nepřesný.*

6) *Pátrání v majetkových soupisech šlechtických rodů zatím nebylo příliš úspěšné, protože tyto fondy jsou mnohdy těžko dostupné a to nejen z důvodu geografické vzdálenosti, ale i roztroušenosti po různých archívech. Vzhledem k rozsahu majetků fondy mnohdy spadají do různých oblastních archívů. Zde jsou buď nezpracovány nebo obsahují především soupisy hospodářského majetku, nikoliv umělecký mobiliář. A tak je původ předmětů jen těžko k dohledání.*

7) *Problematika konfiskátů a jejich původu je značně složitá a téměř nezpracovaná, navíc vzhledem k restitucím i velmi citlivá. Nicméně do budoucna se jí při zpracování sbírek nelze vyhnout. Jedná se ale o velký a časově náročný úkol, který bude spočívat v pečlivé analýze příslušných archivních fondů.*

tární kniha s čísly 1- 2009. Tato čísla byla přečíslována číselnou řadou Náprstkova muzea, která pokračovala dále zápisem náprstkovských sbírek.

V průběhu 50. a 60. let se řada předmětů mimoevropské provenience dostala do muzea také převodem z některého oblastního muzea, kam se tyto předměty dostaly v minulosti z nejrůznějších zdrojů, nicméně nebyly shledány pro činnost oblastního muzea, zaměřeného na regionální dějiny, zajímavými a byly proto převedeny do Náprstkova muzea specializujícího se právě na mimoevropské kultury. Mnohdy bohužel bez potřebné dokumentace, která by vypovídala o původu sbírek (řada z nich pocházela z konfiskátů). Seznamy, které je doprovázely, byly většinou velmi stručné a mnohdy byl problém podle nich předmět identifikovat. Stávalo se tak, že donedávna jsme při inventarizacích nacházeli předměty, které byly označeny nejrůznějšími inventárními čísly, ale žádným, které by souviselo s inventárními řadami Náprstkova muzea a bylo proto nutné tyto předměty popsat jako tzv. staré sběry, popř. pod označením původce uvést „nalezeno v depozitáři“. To je bohužel i osud některých předmětů, které původce měly, mnohdy patrně patřily do některé z nejstarších muzejních sbírek spojených se zakladatelskými osobnosti muzea, ale v průběhu času se tato vazba ztratila, protože původní visačka s označením předmětu a jeho původce se během nejrůznějších stěhování a při jiných dramatických okolnostech, ztratila. Během nové evidenci předmětů, která začala v 60. letech 20. století, zaváděním odborných karet, které se pak vázaly po 500 ks, se stalo, že předmět byl sice popsán, ale bez uvedení původce. Tím se ztratila jakákoliv vazba na historii předmětu.

Při zpracování nejstarších částí sbírek vycházíme z původní dokumentace muzea, která zahrnuje tzv. staré inventární knihy vedené samotnou Josefou Náprstkovou. Ta je také spolu se svým manželem mnohdy uvedena jako dávkyně předmětů, které jednotliví sběratelé zasílali. Ti jsou pak uvedeni jako zprostředkovatelé. Je tomu tak proto, že manželé Náprstkovi tyto sběry spolufinancovali. Pokud na jejich nákup nepřispěli, jsou předměty vedeny jako dar původce, který je nasbíral. Těchto tzv. starých inventářů je šest, některé se nedochovaly v původní podobě, ale v přepisu, jako např. sv. 2. První čtyři svazky jsou ve formátu A4, psané ručně černým nebo modrým inkoustem, paginace je provedena razítkem. Knihy jsou v tvrdých deskách, bez titulních stran, na deskách je většinou štítek s dodatečným údajem o číselném rozsahu svazku. Knihy uvádějí, psáno od leva: datum, počet kusů, jméno (míněno název předmětu) a napravo poznámky (např. o ceně ap.). První kniha má 483 stran, a začíná záznamem datovaným dne 23. 10. 1874. Záznamy nejsou vedeny chronologicky, patrně byly vedeny dodatečně, takže pak následuje např. rok, 1873, 1863, 1875, opět 1863, 1874, 1877 až 1882. Zápisy do knihy se patrně pořizovaly jako opis soupisu, kterým byla věc nebo soubor opatřen, když byl přijímán do muzea. Svazek 2 je opisem provedeným dlouholetou pracovnící muzea paní Ludmilou Vilímovou (1923–2008), která v Náprstkově muzeu pracovala od roku 1946 až do své smrti. Svazek má 596 s., je psán modrým inkoustem. Tento svazek začíná záznamem z roku 1882 a končí rokem 1892. Třetí svazek má 600 stran, je psán černým inkoustem a záznamy se váží k rokům 1893–1903. Čtvrtý svazek má 183 stran, je psán modrým inkoustem, začíná datem 18. 3. 1903 a končí rokem

1906. Pátý a šestý svazek jsou velkého formátu A2, záznamy jsou tentokrát vpisovány do předtištěného rámečku, který obsahuje od leva: číslo, jméno předmětu, druh látky, kdy, zda koupě či dar, cena, předmět jest uložen a nakonec vpravo tzv. poznamenání. První záznam nese datum 17. 4. 1906 s poznámkou „v den 80. narozenin Vojty Náprstka“. Poslední záznam byl proveden dne 2. 7. 1925. Svazek 6 má 120 stran, ale byl veden jen do strany 32 a končí datem 28. 1. 1933. Od roku 1933 jsou vedeny knihy přírůstků, první v rozmezí let 1933–1956, poslední přírůstková kniha nese pořadové číslo 16 a byla založena v březnu roku 2006. Zatímco staré inventáře byly přepsány do inventárních knih pod novými čísly, od č. 1 do 56 500, které jsou postupně v rámci revize sbírek převáděny na odborné karty metodou popisu de visum (s předmětem v ruce), přírůstkové knihy představují nový, dvou-
stupňový popis sbírek, nejprve pod přírůstkovým číslem v prvním stupni evidence, který zakládá právní nárok na sbírkový předmět, a posléze v druhém stupni evidence pod inventárním číslem na odbornou kartu, kterou zakládá kurátor při odborném popisu předmětu.

Při zpracování nejstarších muzejních sbírek, ke kterým patří i sbírky Otokara Feistmantla, zakladatele indické sbírky, se setkáváme s celou řadou problémů, které mají společného jmenovatele a tím je nejednotný způsob evidence a zpracování sbírek. V průběhu posledních 120–130 let, po dobu kterých se sbírky v muzeu nalézají, neexistoval žádný systém, který by zaručil sbírkovým předmětům jejich identitu. Jako vysvětlení tohoto stavu nám musí stačit, že pracovníci, kteří se starali o uchování a zpracování sbírek, dělali, co mohli, aby je uchovali pro budoucnost. Administrativní úkony a později i odborné zpracování sbírek nikdy nemělo žádné standardy například v knihovnictví, kde se záhy začaly vytvářet normy pro zpracování knihovních fondů. Dodnes neexistuje propojení mezi odborným muzeologickým vzděláním a úzkou specializací orientalistického zaměření, které by byly nevhodnější aprobační pro práci v muzeu, jakým Náprstkovo muzeum je. A tak schopnost popsat a zpracovat sbírky z odborného hlediska ještě negarantuje i schopnost vyhovět všem specifikům muzejní práce, která s sebou nese spousty formálních úkonů, bez kterých sbírka ztrácí svoji hodnotu. Při nejednotném způsobu zpracování sbírek tak mnohdy zanikla obsahová výjimečnost daného souboru. Předměty byly odděleny a zpracovány bez vzájemných souvislostí. Uchování historického souboru v jeho souvislostech závisí nejen na odborných znalostech správce sbírky, ale především na jeho osobních vlastnostech, jako jsou systematičnost, nezdolná píle, až neústupnost v překonávání formálních překážek například při neúplné evidenci sbírek. Nemalou škodu na historických fondech napáchala snaha odborných pracovníků muzea, kteří v 60. letech 20. století při třídění sbírek a jejich zpracování došli k závěrům, že některé sbírky (hledisko není dodnes jasné, jednalo se patrně o zcela individuální stanovisko jednotlivých pracovníků) nemají v muzeu co pohledávat a byly prodány prostřednictvím státního podniku Klenoty, pod které spadaly obchody starožitnostmi. Některé předměty, které byly patrně poničeny, byly skartovány. Nenávratně jsme tak přišli o množství předmětů právě z nejstarších muzejních sbírek vážících se k osobnostem, které sbírky shromáždily z podnětu Vojty Náprstka v prvním období fungování muzea. To se týká i sbírky Otokara

Feistmantla⁸. Prodány byly například hliněné figury znázorňující domorodé indické řemeslníky nebo sluhy v tradičních oděvech a při typických činnostech. I když tyto postavy byly vytvořeny především proto, aby si je majitel odvezl do Evropy na památku svého pobytu v Indii, měly velkou vypovídací hodnotu a dnes by tvořily plnohodnotnou součást daného souboru. Takže i když neměly hodnotu z hlediska uměleckého (není jasné, zda to byl důvod vyřazení), bezesporu z hlediska etnografického, historického i umělecko řemeslného tvořily významný zdroj informací. Navíc sbírka Otokara Feistmantla se bez nich stává neúplnou. Vyřazování předmětů nepostihlo jen tuto sbírku, ale prakticky všechny historické sbírky Náprstkova muzea. Skartační seznamy z 60. let uložené v archivu Národního muzea (fond Náprstkovo muzeum), jsou vskutku velmi obsáhlé.

Další z problémů, který je nutno v souvislosti s identifikací nejstarších souborů zmínit, je nejistota, alespoň u určité části předmětů, zda do konkrétní sbírky skutečně patří. Původní čísla nejsou na všech předmětech, patrně řada předmětů byla opatřena pouze štítkem sběratele nebo štítkem, který předmět obdržel až v muzeu. A právě tyto štítky z předmětů buď spadly nebo byly záměrně snímány, například za protektorátu. Musíme vzít do úvahy i různá stěhování, kterým bezesporu byly předměty mnohokrát vystaveny. Tak se stalo, že když noví, již odborní pracovníci muzea, kteří nastupovali v 60. letech 20. století jako první vlna odborníků přijatých na odborné zpracování sbírek, začali sbírky třídit a popisovat pod novými inventárními čísly, mnohdy netušili, jaký je skutečný původ předmětu. Stávající dokumentace byla příliš nejednotná na to, aby se v ní snadno orientovali a mohli tak jasně určit původ předmětu. Řada předmětů svázaných se svými původci se tak stala předměty bez původce, tudíž bez historie. Na odborné kartě pak původce chybí. Prvním úkolem je dnes, kdy se zabýváme zakladatelskými osobnostmi a jejich sbírkami, které formovaly charakter muzea od jeho počátku, znovu dokladovat souvislost mezi sbírkami a veškerou dokumentací muzea, včetně archivních fondů, které našťastí obsahují více či méně rozsáhlé pozůstalosti jednotlivých cestovatelů (viz. archiv jednotlivých osobností uložený v knihovně Náprstkova muzea). Pokud máme k dispozici deníky i korespondenci, jako v případě Otokara Feistmantla, máme o mnohá překvapení postaráno. Důkladná analýza deníků a dopisů, které psal manželům Náprst-

8) MUDr. Otokar Feistmantel (1848–1891), český geolog a paleontolog, který v letech 1875–1883 působil v Indii v Kalkatě v *Geological Survey of India*. Kromě své odborné práce se věnoval sběru etnografických a uměleckých předmětů, které daroval do Náprstkova muzea. Sbírkou obsahuje na osm set předmětů, které reprezentují především indická umělecká řemesla v různých materiálech, jako je dřevo, kov, keramika a textil. Součástí sbírky jsou také předměty denní potřeby a šperky pocházející od kmenů, žijících ve východní a střední Indii. Osobnost Otokara Feistmantla a jeho sbírka je předmětem zpracování v rámci vědecko-výzkumného záměru (viz. pozn. č. 1) a budou publikovány v monografické řadě *Národního muzea Editio monographica musei nationalis Pragae*.

kovým, nám umožňuje odhalit původ předmětů, které byly v indické sbírce zařazeny jako předměty bez původce. A to mnohdy jen díky tomu, že Otokar Feistmantel měl jako geolog a antropolog zvyk si vše malovat. Maloval si tak i některé z předmětů, které nashromáždil. Patrně proto, aby si je lépe následně vybavil, resp. aby nedošlo k záměně s jiným předmětem.⁹ Z korespondence vyplývá, že měl v úmyslu podat co nejpřesnější svědectví o svých sběrech a všech souvislostech vážících se k daným předmětům.

„V celku 142 čísel, každá věc má přiloženou cedulku s číslem, krátký popis neb jméno a místo kde koupeno. Já též jsem si ta samá čísla s jménem věcí napsal, takže až příště přijdu domů Vám budu moci dáti lepší vysvětlení [...]. Já myslím nejlíp bude, když ty věci všechny ponecháte při hromadě, a až příštím rokem do Prahy se podívám, vše vysvětlím, co bude potřebné.“¹⁰

Při zpracování Feistmantelova fondu je nutno vycházet ze všech dostupných poznámek, týkajících se nákupů předmětů a srovnat je s tím, co se v muzeu dochovalo (ne všechny předměty, které nakoupil, se do sbírky Náprstkova muzea dostaly). Ani tak ale nelze v řadě případů se stoprocentní jistotou rozhodnout, zda konkrétní předmět skutečně dovezl O. Feistmantel (manželé Náprstkovi získávali obdobné předměty i z jiných zdrojů, jak je patrné z nejstarších inventárních záznamů). Vždy tak zůstane určitá část předmětů, které typologicky i podle místa původu, mohou od Feistmantla pocházet, ale s jistotou to říci nemůžeme, protože stávající dokumentace nám to neumožňuje.

Archivní fondy:

Náprskovo muzeum, knihovna. Fond Otokar Feistmantel.
Náprskovo muzeum, knihovna. Fond Vojta Náprstek.
Náprstkovo muzeum, inventární knihy, I-IV.
Archiv Národního muzea. Fond Náprstkovo muzeum.

Literatura:

UHLÍKOVÁ, Kristina (2004): Národní kulturní komise 1947–1951. Praha: Artefactum; ISBN 80-903230-8-1.

9) Např. ilustrovaný seznam předmětů, které zaslal do Náprstkova muzea. Knihovna Náprstkova muzea, fond Otokar Feistmantel, deník 16, nestr.

10) Dopis O. Feistmantla J. Náprstkové z Kalkaty, ze dne 30. 11. 1877. Knihovna Náprstkova muzea, fond Vojta Náprstek, 28/1.